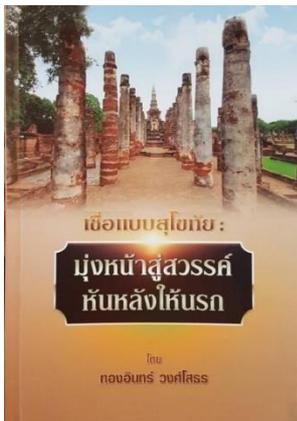

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review เชื้อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรคค์ หันหลังให้นรก

ธีรวิชัย วังวีรสวรรค¹, กุลพิสิฐ ขวาทไทย²

Theerawit Wongweerasuwan, Kulphisit Khwathai

ชื่อหนังสือ: เชื้อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรคค์ หันหลังให้นรก

ผู้แต่ง : ทองอินทร์ วงศ์โสธร

ปีที่พิมพ์: 2561

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนหน้า: 127 หน้า

บทนำ

หนังสือเรื่อง เชื้อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรคค์ หันหลังให้นรก เป็นงานเขียนของ ทองอินทร์ วงศ์โสธร ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านสวนพัฒนา ตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ท่านเคยดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2549-2550 และในปี พ.ศ. 2522 ได้ก่อตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านสวนพัฒนา สำหรับเยาวชนในชนบทที่ห่างไกล เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารและดำเนินงานของวิทยาลัย อีกทั้งยังได้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ หลายแห่ง เช่น กรรมการสมาชิวิศิลา มูลนิธิในพระสังฆราชูปถัมภ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ Group T Institute of Technology Leuven, ประเทศเบลเยียม เป็นต้น หนังสือเล่มนี้ตามสารบัญแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ (บทที่ 1)

ส่วนที่ 2 มุ่งหน้าสู่สวรรคค์ (บทที่ 2 - บทที่ 5)

ส่วนที่ 3 หันหลังให้นรก (บทที่ 6 – บทที่ 9)

ส่วนที่ 4 ส่วนสรุป (บทที่ 10 – บทที่ 11)

^{1 2} ยูวพุทธิกสมาคมจังหวัดนครราชสีมา / The Young Buddhists Association of Nakhonratchasima Province
Corresponding author, e-mail: kherk007@gmail.com, Tel. 0878755545

ผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมงานกับศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน อธิการบดี ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ให้การศึกษากว้างไกลเป็นหลัก มหาวิทยาลัยได้สร้างสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญสมัยสุโขทัย คือ ศาลาพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นสมัยสุโขทัย ต่อมาได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระราชลัญจกรในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มาประกอบกับเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ เพื่อใช้เป็นตราประจำของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังได้สร้างลานเอนกประสงค์และปลูกต้นปรีชาต (ต้นทองกลาง) ล้อมรอบลานแห่งนี้ ต้นปรีชาตมีใบสีเขียวทอง ตรงกับสีของมหาวิทยาลัยและเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยด้วย ปรีชาต หรือปรีชาต เป็นต้นไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในพระไตรปิฎกบอกไว้ว่า เมื่อต้นปรีชาตในดาวดึงส์บานเต็มที่แล้ว เทวดาชั้นดาวดึงส์ต่างพากันดีใจ เอิบอิมพร้อมด้วยกามคุณ ๕ บำรุงบำเรออยู่ตลอดระยะ ๕ เดือนทิพย์ ณ ใต้ต้นปรีชาต ซึ่งเมื่อบานเต็มที่แล้ว แฝรัศมีไปได้ ๕๐ โยชน์ ในบริเวณรอบๆ และจะส่งกลิ่นไปได้ ๑๐๐ โยชน์ (ลานธรรมจักร, เว็บไซต์) จากประสบการณ์ทำงานในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชแห่งนี้ ทำให้ผู้เขียนสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับสุโขทัยมาแล้ว 2 เรื่อง คือ นำแบบสุโขทัย และ คิดแบบพระร่วงเพื่อพัฒนาตนเอง ส่วนเล่มนี้เป็นเล่มที่ 3 เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญบาปของคนสุโขทัย

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้ศึกษาข้อมูลจาก ศิลาจารึกสมัยสุโขทัย ไตรภูมิพระร่วง สุภาสิตพระร่วง ผลงานของนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีสมัยสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานการศึกษาค้นคว้าของศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร คือ หนังสืออธิบายศิลาจารึกสมัยสุโขทัย ทำให้ผู้เขียนต้องมีความรู้มาประกอบการเขียนหนังสือเล่มนี้อีกด้วย

เนื้อหา

หนังสือเรื่อง เชื้อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรค์ หันหลังให้นรก มีเนื้อหา ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ มี 1 บท คือ บทที่ 1

เนื้อหาในบทที่ 1 คือ บทนำ ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ว่าเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อของคนสมัยสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในเรื่องความดีความชั่วและนรกสวรรค์ ตามแหล่งข้อมูลที่กล่าวแล้วในบทนำข้างต้น โดยมีกรอบแนวคิดคือ ความเชื่อมีความสัมพันธ์กับการกระทำ กล่าวคือ ความดีนำไปสู่สวรรค์ ความชั่วนำไปสู่นรก ความประพฤติดีอย่างไรไปสู่สวรรค์ ประพฤติชั่วอย่างไรไปสู่นรก สังคมดีงามจะเกิดขึ้นได้ถ้าคนเรามีความประพฤติดีงาม มีการทำดีเป็นเป้าหมาย โดยมุ่งหน้าสู่สวรรค์ หันหลังให้นรก ไม่ยุ่งเกี่ยวกับความชั่วและรักษาความดีสืบไป

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยเรื่อง มุ่งหน้าสู่สวรรค์ มี 4 บท คือ บทที่ 2 - บทที่ 5

เนื้อหาในบทที่ 2 กล่าวถึงความดี ผู้เขียนได้แบ่งความดีของคนสุโขทัยออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคพ่อขุนศรีนาวนำถอม ผู้ครองนครสุโขทัยและศรีสขналัย ผู้คนในยุคนี้ชอบสร้างวัดวาอารามและถือศีลให้ทาน ยุคพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้คนในสมัยนี้ชอบการให้ทานรักษาศีล โดยจะถือศีลกันทุกคนและประชุมฟังธรรมทุกวันพระ ยุคมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) พระองค์ให้ทรงผนวชที่วัดป่ามะม่วง เป็นต้นแบบของการปกครองแบบธรรมราชา โดยพระองค์ทรงนำถือศีลทุกวัน โดยภาพรวมคนสมัยนี้เป็นคนมีศีลและให้ทานสูง ชอบสร้างวัดทำบุญเป็นส่วนมาก ด้วยความเชื่อว่าการทำดีย่อมนำไปสู่ภพภูมิที่ดี

เนื้อหาในบทที่ 3 กล่าวถึงความดีของคนในอุตรกรูทวิว่าเป็นผู้มีศีลธรรมสูง มีอายุยืน 1,000 ปี พื้นที่ราบเสมอกันไม่แห้งไม่แฉะ ผู้คนเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่เสมอ รูปร่างสมส่วน ผิวเหลืองเรื่อรอง อยู่ดีมีสุขไม่มีโรคไม่มีภัย ทั้งยังมีต้นกล้วยพฤษภที่ตลบันดาลให้สิ่งที่ต้องการ เมื่อตายแล้วก็ไปสู่สวรรค์

ในบทนี้ยังได้กล่าวถึงป่าหิมพานต์ ว่าเป็นดินแดนแห่งความดี ทั้งคน สัตว์ เทวดา ดาบสฤทธิล้วนแต่เป็นผู้ทรงธรรม มีป่าใหญ่ 6 ป่า มีแม่น้ำใหญ่ 7 สระ มีต้นหว้าใหญ่ลูกเท่ากลองเพล มีรสหวานดั่งน้ำผึ้ง มีนกใหญ่ตัวเท่าช้างและต้นนารีผลที่ออกดอกเป็นสาววัยแรกรุ่ง เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ สงบและสวยงาม

เนื้อหาในบทที่ 4 กล่าวถึงสวรรค์ว่า สวรรค์มี 6 ชั้น เป็นดินแดนแห่งความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีอาหารทิพย์ มีปราสาทแก้ว ปราสาทเงิน ปราสาททอง อยากได้สิ่งใดก็เนรมิตเอา ชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ยังมีลูกมีเมียได้ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นที่อยู่ของพระอินทร์ เป็นที่ตั้งของพระจุฬามณีเจดีย์และศาลาสวรรค์ มาเป็นที่ประชุมของเทวดาและเป็นสถานที่ฟังธรรม ในบทนี้ยังได้กล่าวถึงระยะห่างของสวรรค์แต่ละชั้น อายุของเทวดาแต่ละชั้นตลอดถึงสัญญาณการสิ้นบุญของเทวดา สรุปว่าสวรรค์เป็นดินแดนของผู้สุจริตมีศีลธรรม ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ถ้ามีอารมณ์เหล่าเกิดขึ้นจะทำให้ตกสวรรค์ได้

เนื้อหาในบทที่ 5 กล่าวถึง พรหมโลกว่ามี 2 ภูมิ คือ รูปภูมิ 16 ชั้นกับอรูปภูมิ 4 ชั้น พรหมไม่กินอาหาร อยู่ด้วยฌานสมาบัติของตน พรหมไม่มีความกำหนด มีรูปร่างเป็นชายทั้งหมด พรหมโลกไม่มีเพศหญิง ในพรหมชั้น 16 อภินิหารภูมิมีพุทธเจดีย์ ซึ่งเป็นเจดีย์ที่เก็บผ้าขาวของพระโพธิสัตว์ตอนออกผนวช พรหมมีอายุยืนมากนับเป็นอสงไขย เรื่องรูปพรหมและอรูปพรหมนี้มีกล่าวไว้ในศิลาจารึกวัดกำแพงงาม (พ.ศ.1893) ศิลาจารึกบ้านางคำเขียบ (พ.ศ.1922) จารึกขุนจิตขุนจอต (พ.ศ.1935) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของไตรภูมิพระร่วงในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนรกสวรรค์และพรหมโลก ผู้ที่จะได้ไปเกิดในพรหมโลก นั้นคือผู้ที่เจริญฌานชั้นต่างๆ

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยเรื่อง หนหลังให้นรก มี 4 บท คือ บทที่ 6 - บทที่ 9

เนื้อหาในบทที่ 6 กล่าวถึงความชั่วและผลของการกระทำความชั่วว่า การทำชั่วนั้นย่อมนำไปเกิดในนรก ภูมิและเปรตภูมิ ความชั่วที่ร้ายแรงมากที่สุด ทำให้ตกนรกอเวจี ได้แก่ ฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าถึงพระโลหิตหือและทำลายสงฆ์ ความชั่วรองลงมาทำให้ตกนรกโลกันต์ ได้แก่ ทำร้ายบิดามารด สมณพราหมณ์และผู้ทรงศีล ทำลายหมู่คณะให้แตกแยก ความชั่วรองลงมาทำให้ตกนรก 8 ขุม และนรกบริวาร 16 ขุม จากนั้นก็ไปเกิดเป็นเปรต และสัตว์ดิรัจฉานตามลำดับ การตั้งมั่นในศีลในทานคือการหนหลังให้ นรกเหล่านี้

เนื้อหาในบทที่ 7 กล่าวถึง นรก ว่ามี 8 ขุมใหญ่ตั้งอยู่ใต้ดิน นรกใหญ่แต่ละขุมมีนรกบ่าวล้อมรอบขุมละ 16 ขุม และนรกเล็กล้อมรอบอีก 40 ขุม รวม 57 ขุมต่อ 1 นรก รวมนรกทั้งหมด 8 นรกได้ 456 ขุม ส่วนโลกันตนรกตั้งอยู่นอกกำแพงจักรวาล รวมนรกทั้งสิ้น 457 ขุม หนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงชื่อนรกบ่าวทั้ง 16 ขุม อายุของนรกแต่ละขุม และยังได้อธิบายกรรมหรือการกระทำชั่วที่ทำให้ตกนรกไว้อย่างละเอียด พร้อมยกตัวอย่างการทำความผิด ซึ่งสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ตกนรกคือการขาดศีลขาดทานขาดธรรม

เนื้อหาในบทที่ 8 กล่าวถึง เปรต ว่ามีอยู่ทั่วไปในโลกมนุษย์ทั้งในเมืองนอกเมือง ในป่า ภูเขาและมหาสมุทรและบางพวกอยู่ในยมโลก มีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว บางพวกมีปราสาททิพย์เหมือนเทวดา ความชั่วที่ทำให้เกิดเป็นเปรตคือการไม่ถือศีลถือธรรม แต่ก็เป็นบาปบางกว่ากรรมที่ทำให้ตกนรก พร้อมยกตัวอย่างการทำชั่วที่ทำให้เกิดเป็นเปรตและแนะนำวิธีหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ให้เกิดเป็นเปรต

เนื้อหาในบทที่ 9 กล่าวถึง บัญชีสวรรค์นรก และวิธีตัดสินความของพระยายมราช ว่าผู้ตรวจสอบการกระทำดีทำชั่วของมนุษย์ได้แก่ท้าวมหาราชทั้ง 4 ออกตรวจสอบโลกมนุษย์ตามทิศที่ตนรับผิดชอบ โดยเฉพาะ

วันขึ้น 15 ค่ำและวันแรม 15 ค่ำ ทำวรมหาราชทั้ง 4 จะลงตรวจสอบเอง ในวันอื่นๆ จะมอบหมายให้เทวดา บริวารลงมาตรวจสอบแทนทุกวัน บันทีกผู้ทำดีในแผ่นดินทองสุก บันทีกผู้ทำชั่วในแผ่นดินหงัหมา การรายงาน บัญชี บันทีกผู้ทำชั่วในแผ่นดินหงัหมา จะรายงานแก่พระยายมราช ส่วนบันทีกผู้ทำดีในแผ่นดินทองสุก จะรายงาน แก่พระอินทร์ พระอินทร์ก็จะอ่านรายชื่อให้เทวดาทั้งหลายทราบ เมื่อเทวดาทั้งหลายทราบแล้วก็แจ้งข้อ สาส์การและยินดีที่สวรรค์จะไม่ขาดเทวดา

เกณฑ์การตัดสินของพระยายมราช คือ ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วได้ลงนรก ถ้าบุญมากกว่าบาป ให้ไป สวรรค์ก่อน ถ้าบาปมากกว่าบุญให้ไปนรกก่อน ถ้าบุญเสมอกับบาป ให้ไปเป็นยมบาล โดยมีหนังสือบันทีกความ ดีและความชั่วเป็นเครื่องตรวจสอบ

ส่วนที่ 4 ส่วนสรุป มี 2 บท คือ บทที่ 10 - บทที่ 11

เนื้อหาในบทที่ 10 กล่าวถึงความเชื่อและศรัทธาว่า การทำความดีย่อมไปเกิดในสวรรค์ การทำความ ชั่วย่อมไปเกิดในนรก ซึ่งทุกศาสนาใช้แนวคิดเรื่องนรกสวรรค์เป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบแต่คุณ งามความดีโดยมีสวรรค์เป็นเป้าหมายและหลีกเลี่ยงความชั่วที่จะทำให้ตกนรก ความเชื่อของคนสุโขทัยมี กระแสหลักอยู่ 2 กระแส คือ ความเชื่อในนรกสวรรค์และความเชื่อในความดีงาม การมีศีลและมีทานเป็นพลัง ขับเคลื่อนความดีงาม

เนื้อหาในบทที่ 11 กล่าวถึงบทสรุป ข้อสังเกตและถอดบทเรียนว่า สรุปหลักการปฏิบัติเพื่อให้ไปสู่สุคติ ภูมิมีดังนี้

1. ผู้ทำบุญกุศล ย่อมไปเกิดเปิดท้าวพระยาในโลกมนุษย์
2. ผู้ถือศีลสมาสมาจะมีอายุยืน
3. ผู้ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา อุปัฏฐากบิดามารด ผู้เฒ่าผู้แก่ ครูอาจารย์ สมณชีพราหมณ์และผู้ ทรงศีล ย่อมไปเกิดในสวรรค์
4. ผู้บรรลุมาน ย่อมไปเกิดในพรหมโลก
5. ผู้สำเร็จมรรคผล ย่อมบรรลุพระนิพพาน

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้สรุป วิธีหันหลังให้นรก วิธีหันหลังให้เปรตและเส้นทางสู่สวรรค์ และยังได้ ถอดรหัสความดีงามของชาวสุโขทัยไว้ว่า วิธีเดินถูกทางก็คือการมีศีลและมีทาน ศีลเป็นหลักธรรมนำทางนรก ทานเป็นหลักธรรมนำสู่สวรรค์ เมื่อถอดรหัสต่อจะได้จริยธรรมและคุณธรรม จริยธรรมคือหลักธรรมนำทางนรก ส่วนคุณธรรมคือหลักธรรมนำสู่สวรรค์

วิจารณ์

หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงพ่อขุนนาวนำถม พ่อขุนรามคำแหงมหาราชและมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) ว่าเป็นผู้นำความดีต้นแบบของคนสุโขทัย ที่เป็นผู้นำสร้างวัดวาอาราม ถือศีลและให้ทาน และใช้หลักธรรมนำ การปกครอง ผู้วิจารณ์เห็นว่า การกล่าวถึงผู้นำประเทศที่ดำรงอยู่ในศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ย่อมทำให้ผู้ตาม มีศีลธรรมไปด้วยและง่ายต่อการปกครอง ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีความสุขและพระพุทธศาสนา ก็ เจริญรุ่งเรืองสืบไป

เรื่องสวรรค์และพรหม ได้อธิบายไว้อย่างละเอียด ทั้งระยะทาง อายุ ความสุขสบาย ความงาม สภาพแวดล้อมและการกระทำที่นำไปเกิดบนสวรรค์หรือพรหมชั้นต่างๆ อธิบายครบถ้วนและเข้าใจง่าย

เรื่องของนรก ได้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับนรกอย่างครบถ้วน ทั้งชื่อนรกใหญ่ ชื่อนรกบ่าว จำนวนนรกอายุนรกแต่ละขุมและความทุกข์ของสัตว์นรก พร้อมแจกแจงการทำความชั่วที่ทำให้ไปเกิดในนรกแต่ละขุมได้อย่างเป็นอย่างดี

เรื่องของเปรต ได้อธิบายการกระทำความชั่วที่ทำให้ไปเกิดเป็นเปรตได้อย่างละเอียดพร้อมยกตัวอย่างประกอบ แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดว่า เปรตมีกี่จำพวก ซึ่งแบ่งตาม เปตวัตถุรรถถาแบ่งได้ 4 ประเภท (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 2566)

1. พรทัตตูปชีวิเปรต คือ เปรตที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยส่วนบุญที่มีผู้ทำอุทิศให้
2. ขูปปีปาสิกเปรต คือ เปรตที่อดอยาก ทุกข์จากความหิวโหยอยู่เป็นนิจ
3. นิชฌามตณทิกเปรต คือ เปรตที่ถูกไฟเผาให้เร่าร้อนอยู่เสมอ
4. กาลกัญจิกเปรต คือ เปรตในจำพวกอสุรกาย มีร่างกายใหญ่โต แต่ไม่ค่อยมีเลือดและเนื้อ มีสีคล้ายใบไม้แห้ง ตาโปนคล้ายตาปู มีปากเท่ารูเข็มอยู่กลางศีรษะ

ส่วนเปรตที่แบ่งตามคัมภีร์โลกบัญญัติตีปกรณ์ และ ฉดติทีปนีปกรณ์แบ่งได้ 12 ประเภทนั้นผู้วิจารณ์จะไม่ขอกล่าวไว้ในที่นี้

เรื่องการบันทึกบุญบาป มีแบบฟอร์มตัวอย่างการบันทึกความดีของมนุษย์ในแผ่นทองสุก และตัวอย่างการบันทึกความชั่วของมนุษย์ในแผ่นหนังหมา ซึ่งทั้ง 2 แบบฟอร์มจะมีแบบตรวจสอบที่ตรงข้ามกัน เช่น ฝ่ายดีว่า เลี้ยงดูพ่อแม่ ฝ่ายชั่วว่า ไม่เลี้ยงดูพ่อแม่ เป็นต้น แบบฟอร์มการบันทึกความดีความชั่วนี้ ผู้วิจารณ์ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญในหนังสือเล่มนี้ เพราะทำให้เรามีแนวทางในการทำความดี และหลีกเลี่ยงในการทำความชั่ว ถือเป็นบันทึกสำหรับตรวจสอบการกระทำของตนเองได้เป็นอย่างดี

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้

1. มีรูปภาพประกอบเกี่ยวกับศิลาจารึก นรก สวรรค์ เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจได้มากขึ้น
2. มีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง แยกแยะหัวข้อทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ
3. เนื้อหาสาระมีความน่าเชื่อถือเนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจากศิลาจารึก ไตรภูมิพระร่วง สุภาสิตพระร่วง ผลงานของนักประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นต้น
4. เป็นการนำเสนอแนวคิดเรื่องบุญเรื่องบาป นรกสวรรค์ ได้อย่างสั้นและเข้าใจง่าย
5. มีตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกความดีความชั่วที่เราสามารถนำมาใช้ตรวจสอบตัวเองได้

สรุป

หนังสือเรื่อง เชื่อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรค์ หันหลังให้นรก นี้ไม่ได้กล่าวถึงเฉพาะความเชื่อเรื่องบุญเรื่องบาปของชาวสุโขทัยเท่านั้น แต่ยังให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วได้ลงนรก ถือเป็นหนังสือที่ให้แนวคิดเรื่องบุญเรื่องบาปตามหลักเหตุผลทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี เหมาะสำหรับชาวพุทธควรมีไว้ศึกษาเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติในการกระทำทางกาย ทางวาจาและทางใจให้ตั้งมั่นในการทำความดีอยู่เสมอจะได้ไม่พลาดทำผิดศีลผิดธรรม

ข้อเสนอแนะ

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับชาวพุทธทุกคน เล่มเล็กขนาด 16 หน้ายก จำนวน 127 หน้า พกพาสะดวก แต่เนื้อหายังไม่ครอบคลุมภูมิ 31 ฉะนั้นผู้สนใจในรายละเอียดเกี่ยวกับภพภูมิต่างๆ ให้มากกว่านี้ ผู้วิจารณ์ขอแนะนำให้ศึกษาเพิ่มเติมในหนังสือไตรภูมิพระร่วง กรรมที่ปณี ภูมิวิลาสินี หรือพระไตรปิฎกเรื่องวิมานวัตถุ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2561). เชื้อแบบสุโขทัย : มุ่งหน้าสู่สวรรคค์ หันหลังให้นรก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลานธรรมจักร. (2008). ต้นไม้ในพุทธประวัติ : ปาฐกถา ต้นไม้สวรรคค์ชั้นดาวดึงส์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=17&t=19564>. {20 ตุลาคม 2566}

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “เปรต”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/เปรต> {20 ตุลาคม
2566}